

Villa Sole

- EN STJERNEARKITEKT PÅ HJEMMEBANE

Industrien som vokste fram på Jessheim på slutten av 1800-tallet førte med seg en ny boform. Før dette hadde de fleste bodd på gårdsbruk eller i bygninger hvor det også var verksted, kafé eller butikk.

De som var tilknyttet industrien – enten de var eiere, funksjonærer eller arbeidere – bodde ett sted og jobbet et annet. Da Villa Sole ble bygget var den av de flotteste av sitt slag. Byggherren var Finn Ruud. Han var en del av industrieventyret i Kvernaldalen, vest for Jessheim sentrum. Her ble det fra 1868 bygget opp en tekstil- og klesindustri, med fargeri, ullvarefabrikk og garveri. De hadde eget utsalg på Jessheim, men sendte det meste av produktene med toget til Christiania. Finn Ruud var eier

av garveriet, men solgte seg ut ca 1910. Han bygget seg hus og levde på rentene fra salget. Som et av få privathus fra perioden på Jessheim har Villa Sole en kjent arkitekt – Kristian Biong.

Biong var Finn Ruuds bror. Han startet sin utdannelselse til arkitekt ved Kunst- og Håndverksskolen. Som en del av utdannelsen deltok han på turer til Gudbrandsdalen, hvor de studerte og tegnet opp gamle gårdsbygninger. Og turen satte nok spor. Selv etter studier i England og studiereiser til Nederland, Belgia og Frankrike, så tegnet han hus inspirert av gårdene han hadde sett. Det er tydelig når en ser på Villa Sole. Her er smårute vinduer, mørke yttervegger og detaljer i bonderokkko.

Sole ble også en periode brukt som selskapslokale, men i dag er det roligere dager i huset som er fullt av minner. Bak hagens gamle roser, i vinterhagen som står som i 1912, er ett av de beste stedene på Jessheim å sitte en varm sommerdag.

Motsatt side: Villa Sole fra tunsiden. Kjøkkeninngangen, beregnet for værreisespiken, bud og andre, er diskret skjult bak veggene til høyre for inngangen. Detaljene forteller historier om sansen for detaljer, om inspirasjonen fra eldre norsk byggeskikk og om kvaliteten på håndverk og materialer. Foto: Ola H. Fjeldheim, Ullensaker kommune

Huset med historiene

Aina viser rundt i huset som hennes bestefar fikk bygget. Rommene har fortsatt atmosfæren fra tiden da boligen huset selskaper for Jessheims rikeste. På starten av 1900-tallet var det bygging og utvikling i tettstedet ved jernbanen. Det utviklet seg en egen overklasse som hentet sine penger fra industri og fra handel. Et av de viktigste stedene å bli sett ved Jessheimbordet på teaterkafeen i Oslo.

Villa Sole er det best bevarte av de eldre villaene på Jessheim. Mye av interiøret har samme preg som en finner på kongefamiliens julebilder fra Kongsseteren. Men Villa Sole er et hus som er i bruk, som bebos, som i generasjoner har vært fullt av liv og historier.

Som i januar 1922, da frykten fylte huset. Et grovt mord rystet tettstedet ved jernbanen. Peder Emil Wættchen, en mann som var godt kjent i Villa Sole, ble drept i sitt eget hjem av en mann med øks. Wættchen hadde i 1917 overtatt "Kvernaldalens Ullvarefabrikk" etter sin far og bodde alene i boligen sin ved fabrikkens i Kvernaldalen. En sen kveld tidlig i januar hadde flere på Jessheim sett en ung kraftig fremmedkar som kom med toget og som spurte etter Wættchen. Historien sier at en fremmed mann også var på døren i Villa Sole, men at han ble skremt av schæferen i huset. I stedet dro han til Kvernaldalen og drepte Peder E. Wættchen med et slag med øksen gjennom soveromsvinduet. Morderen ble arrestert noen dager senere på en jernbanestasjon på Hedmarken, men frykten satt i Villa Soles vegger en lang stund.

Eller som da Kari Ruud, Ainas mor, svingte opp foran huset med sin Citroën Traction-Avant kabriolet. Ikke mange kvinner kjørte bil i årene før og etter krigen, og enda færre var med i bilopp. Men Kari var en av to kvinnelige deltakere i det kjente Gardermoløpet med sin Citroën.

Aina på fangert til sin bestemor foran Villa Sole.

Foto til venstre: Villaene på Jessheim hadde store hager, med både prydhage og nyttehage. Til venstre Granbakken, så Sole og Lønnbebo. Lengre bak Utsikten. Foto: Wilderøe, Akershusmuseet

Blåskopi av Villa Soles originaltegning. Signert Kristian Biong.

Villa Sole

- Byggeår trolig 1912
- Eksisterende tegninger dater 1920
- Tegnet av Kristian Biong
- Regulert til bevaring
- Bolighus for samme familie siden byggeåret